

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМ ПОТЕНЦІАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА

Вінницький національний технічний університет

Анотація

В роботі визначено сутність та основні функціональні складові управління інноваційним потенціалом, узагальнено складові механізми управління інноваційним потенціалом підприємства

Ключові слова: інновації, інноваційний потенціал, інноваційна стратегія

Abstract

The paper defines the essence and main functional components of the management of innovation potential, generalizes the components of the mechanism of management of the innovative potential of the enterprise

Keywords: innovation, innovative potential, innovative strategy

Вступ

Інновації на сучасному етапі розвитку економіки стають головним засобом збереження конкурентоспроможності та стають невід'ємною часткою підприємницької діяльності. Управління інноваціями здійснюється паралельно з управлінням діючим традиційним виробництвом. При цьому чим складніше зовнішнє середовище, тим швидше відбуваються в ньому зміни, тим гнучкіше і складніше повинна бути система управління, яка б адекватно реагувала на ці зміни.

Для забезпечення ефективного управління інноваційним потенціалом підприємства необхідно вміти оцінювати величину накопиченого інноваційного потенціалу, а для цього потрібно уточнити економічну категорію «інноваційного потенціалу підприємства».

Під інноваційним потенціалом підприємства слід розуміти сукупність можливостей, яка забезпечує проведення наукових досліджень, експериментальних розробок та впровадження технічних, організаційних і соціально-економічних нововведень, впливаючи таким чином на можливості розвитку підприємства в умовах постійно зростаючої конкурентної боротьби [1].

Дослідженню проблем управління та теорії інновацій приділено значну увагу в роботах багатьох вітчизняних та зарубіжних вчених: І. Ансоффа, В. Александрової, О. Амоші, А. Гальчинського, І. Герчикової, А. Гриньова, В. Гейця, П. Друкера, С. Ілляшенка, Н. Краснокутської, О. Ковтун, О. Кузьміна, А. Міщенко, А.Портера, А. Тітова, Л. Трофімової, Р. Фостера, А. Шегди, Й. Шумпетера, С. Ягудіна.

Метою статті є узагальнення особливостей управління інноваційним потенціалом підприємства в сучасних умовах.

Виклад основних результатів дослідження

У сучасних умовах формування і розвиток інноваційного потенціалу стає визначальним фактором сталого розвитку будь-якого підприємства, яке пов'язане з використанням результатів наукових досліджень і розробок для створення принципово нової продукції, створення та застосування нових технологій її виробництва з наступним впровадженням і реалізацією на ринку. Інноваційний потенціал будь-якого підприємства залежить від специфіки і масштабів його діяльності, а ступінь використання потенціалу визначає інноваційні можливості і сприйнятливості підприємства до нововведень [2].

Інновації або науково-технічні нововведення є вирішальною умовою виживання та зростання більшості підприємств. Управління ними – найважливіша частина політики організації [3].

І. Ансофф визначає інноваційний потенціал як підсистему інноваційних ресурсів у всіх класичних підсистемах економічного потенціалу інноваційного підприємства [9].

Л. Абалкін, Р. Фатхутдінов описують інноваційний потенціал як сукупну наявність ресурсів, які дозволяють підприємству займатися інноваційною діяльністю [11].

В. А. Верба та І. В. Новікова вважають, що інноваційний потенціал проявляється через сукупність інноваційних ресурсів, що перебувають у взаємозв'язку і чинників (процедур), які створюють необхідні умови для оптимального використання цих ресурсів з метою досягнення відповідних орієнтирів інноваційної діяльності та підвищення конкурентоспроможності підприємства в цілому [10].

Управління інноваційним потенціалом – це сукупність засобів і методів регулювання економічної та господарської діяльності організації з метою підвищення інноваційного потенціалу та підготовки платформи для впровадження інновацій [4].

В економічній науці виділяють три основні підходи до управління інноваційним потенціалом підприємства [5-6]:

- інструментальний підхід – визначення цілей розвитку підприємства та засобів їх досягнення шляхом використання інноваційних можливостей;
- адаптивний підхід – пристосування до зовнішнього середовища та розвиток потенціалу за допомогою адаптивного механізму;
- процесний підхід – орієнтація на аналіз взаємозв'язків та взаємозалежностей складових інноваційного потенціалу як складної економічної системи.

Для забезпечення прискореного розвитку інноваційного потенціалу підприємства необхідний ефективний механізм управління, що забезпечує формування та реалізацію такого варіанту розвитку, який забезпечить найкращі кінцеві результати в ситуації, що склалася.

Даний механізм має включати такі складові:

1. Стратегічний аналіз зовнішнього середовища, середовища. Він спрямований на виявлення можливостей і загроз в макро- та мікроекономічному оточенні. Після аналізу стану зовнішнього середовища вище керівництво підприємства визначає інноваційні цілі. Такими цілями можуть бути підвищення конкурентоспроможності та закріплення на нових ринках шляхом створення принципово нового продукту або скорочення витрат виробництва [2].

2. Визначення інноваційних цілей підприємства. Інноваційні цілі пов'язані з місією фірми, стратегіями, життєвим циклом інновацій та організації в цілому та є орієнтиром інноваційної діяльності на задані періоди. Необхідна постановка таких інноваційних цілей, які змогли б мобілізувати і мотивувати персонал організації як єдине ціле на перехід в інноваційне русло розвитку [7].

3. Оцінка інноваційного потенціалу підприємства. Метою оцінки інноваційного потенціалу є можливість визначення напрямів інноваційного розвитку, що забезпечують можливості переходу підприємств на виробництво конкурентоспроможної продукції, істотно підвищивши свою стійкість і гнучкість по відношенню до змін зовнішнього середовища [8]. Оцінка показників інноваційного потенціалу підприємства дозволяє:

- адекватно оцінити стан і готовність підприємства до інноваційних перетворень;
- проаналізувати і спрогнозувати тенденції розвитку, виявити основні переваги і «слабкі» місця;
- підготувати рекомендації щодо формування інноваційної стратегії підприємства для зміцнення позицій на ринку;
- створити та розвивати інформаційні потоки для прийняття ефективних управлінських рішень [8].

4. Розробка інноваційної стратегії підприємства. При розробці інноваційної стратегії виділяються такі критерії [2]:

- ефективність використовуваної стратегії, необхідність її коригування;
- стратегічна відповідність можливостей зовнішнього середовища інноваційному потенціалу підприємства;
- ступінь операційної досконалості.

5. Розробка і реалізація програми розвитку інноваційного потенціалу підприємства.

На основі результатів оцінки можна виділити підприємства з високим, середнім і низьким рівнем інноваційного потенціалу.

За високого рівня інноваційного потенціалу доцільно застосування наступальних стратегій, тобто тих, які сприяють інтенсивному розвитку підприємства. За вибору даних стратегій підприємству необхідно вкладати значні кошти на проведення НДДКР, спрямованих на завоювання передових позицій в галузі.

За середнього рівня потенціалу промисловим підприємствам слід вибрати одну з оборонних стратегій. За низького – підприємство націлене на вирішення оперативних проблем. У даному випадку керівництву підприємства необхідно терміново вжити заходів, спрямованих на підвищення потенціалу для отримання можливості вибору інноваційної стратегії відповідно до цілей розвитку підприємства.

6. Оцінка досягнення поставлених цілей і результатів реалізації програми розвитку інноваційного потенціалу підприємства.

Протягом інноваційного процесу через канали зворотного зв'язку із зовнішнім середовищем між підрозділами компанії ведеться безперервний моніторинг і оцінка його ходу. У разі необхідності інноваційні цілі і завдання коригуються згідно умов, що змінилися [9].

Висновки

Формування ефективного механізму управління інноваційним потенціалом на підприємствах дозволить приймати обґрунтовані рішення в сфері управління на стратегічному рівні, знизити ризик інноваційної діяльності в результаті впровадження комплексної оцінки інноваційного потенціалу, підвищити ефективність використання наявних ресурсів підприємства. Саме управління інноваційним потенціалом є необхідним аспектом на шляху інноваційного розвитку та забезпечення конкурентоспроможності підприємств.

Список використаної літератури:

1. Медведева С.А. Инновационный потенциал предприятия: сложность определения и основные особенности / С.А. Медведева // Креативная экономика. – 2010 – № 10 (46). – С. 35-39.
2. Соменкова Н.С. Управление инновационным потенциалом промышленного предприятия / Н.С. Соменкова // Вестник Нижегородского университета им. Н.И. Лобачевского. – 2011 – № 3 (1). – С. 243–245.
3. Герасимов В.В. Управление инновационным потенциалом производственных систем: Учеб. пособие / В.В. Герасимов, Л.С. Минаева, А.В. Васильев. – НГАСУ, 2003 – 64 с.
4. Фахрисламов В.Г. Управление инновационным потенциалом организации – фактор конкурентоспособности / В.Г. Фахрисламов, С.Г. Фахрисламова // Молодежь и наука: сборник материалов VIII Всероссийской научно-технической конференции студентов, аспирантов и молодых ученых, посвященной 155-летию со дня рождения К.Э. Циолковского. – Красноярск: Сиб. федер. ун-т., 2012 [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://conf.sfu-kras.ru/sites/mn2012/thesis/s005/s005-158.pdf>
5. Касьянова Н. В. Управління інноваційним потенціалом промислового підприємства / Н. В. Касьянова // Інтелект ХХІ. – 2013 – № 3-4. – С. 42-50.
6. Єфіфанова І. Ю. Сутність інвестиційного потенціалу підприємства / І. Ю. Єфіфанова, О. А. Бардадин // Інвестиції: практика та досвід. – 2017. – № 14. – С. 39-42.
7. Перерва П.Г. Экономика и управление инновационной деятельностью: учебник / Под ред. проф. Перервы П.Г., проф. Вороновского Г.К., проф. Меховича С.А., проф. Погорелова Н.И. – Харьков: НТУ «ХПИ», 2009 – 1203 с.
8. Краснокутська Н.С. Потенціал підприємства: формування та оцінка. / Н.С. Краснокутська –К.: Центр навчальної літератури, 2005 – 352 с.
9. Салтыков Н.А. Моделирование процесса управления инновационным потенциалом промышленного предприятия / Н.А. Салтыков // Вестник удмуртского университета. – 2012 – Вып. 2 Экономика и право. – С.64-69.
10. Ансофф И. Стратегическое управление / И. Ансофф. – М.: Экономика, 1989 – 519 с.
11. Верба В.А. Методичні рекомендації з оцінки інноваційного потенціалу підприємства / В.А. Верба, І.В. Новікова // Проблеми науки. – 2003 – № 4 – С. 22-31.
12. Фатхутдинов Р.А. Глобальная конкурентоспособность: инструменты системного развития: монография / Р.А. Фатхутдинов. – М.: Стандарты и качество, 2009 – 464 с.

Шаркевич Карина Русланівна – студентка групи МОф-15, факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: sharkevych.karyna@gmail.com.

Науковий керівник: Єфіфанова Ірина Юріївна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів та інноваційного менеджменту, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця.

Sharkevych Karyna R. – student, faculty of management and informational security, Vinnitsa National Technical University, Vinnitsa, e-mail: sharkevych.karyna@gmail.com.

Yepifanova Iryna Yu. – Candidate of Economic Sciences, Associate Professor of Finance and Innovation Management, Vinnitsa National Technical University, Vinnitsa.